

Jouni Välijärvi
Niklas Huotari
Pekka Iivonen
Marianne Kulp
Taina Lehtonen
Harri Rönholm
Gunnel Knubb-
Manninen
Jouko Mehtäläinen
Sari Ohanen

Pedagogiken i gymnasiet

Pedagogiken i gymnasiet

Jouni Välijärvi
Niklas Huotari
Pekka Iivonen
Marianne Kulp
Taina Lehtonen
Harri Rönholm
Gunnel Knubb-Manninen
Jouko Mehtäläinen
Sari Ohranen

FÖRSÄLJNING AV PUBLIKATIONEN:
Sekretariatet för utbildningsutvärdering
PB 35, 40014 Jyväskylä universitet
tel. (014) 260 3220
fax (014) 260 3241
ktl-asiakaspalvelu@ktl.jyu.fi
www.edev.fi

Utgivare: Rådet för utbildningsutvärdering, Jyväskylä 2009

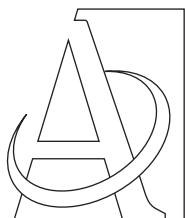
© Rådet för utbildningsutvärdering och Gunnel Knubb-Manninen

Omslag och layout: Martti Minkkinen
Ombrytning: Kaija Mannström

ISSN 1795-0155 (Häftad)
ISSN 1795-0163 (PDF)

ISBN 978-951-39-3754-6 (Häftad)
ISBN 978-951-39-3755-3 (PDF)

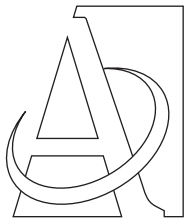
Jyväskylä universitetstryckeri
Jyväskylä 2009

Innehåll

Förord	3
1 Utvärderingsuppdrag, utgångspunkter och genomförande.....	5
2 Definition av pedagogik och modell för denna utvärdering	7
3 Utvärderingens delområden och kriterier	9
4 Centrala resultat av enkäten till gymnasieeleverna	11
4.1 Lärarnas och skolornas målsättning för gymnasieundervisningen	12
4.2 Undervisnings- och studiepraxis.....	13
4.3 Gymnasiet som social miljö.....	16
4.4 Valfrihet och flexibilitet.....	19
4.5Handledning.....	22
4.6 Alternativa studiesätt och möjligheter att välja kurser utanför det egna gymnasiet.....	24
5 Utvärderande slutsatser om centrala sidor av pedagogiken.....	27
5.1 Målsättning	27
5.2 Undervisningsmetoder och arbetssätt	28
5.3 Gymnasiet som social miljö.....	29
5.4 Valfrihet och flexibilitet.....	30
5.5Handledning.....	31
5.6 Alternativa studiesätt och studier utanför det egna gymnasiet	32
6 Slutsatser om det pedagogiska läget i gymnasiet	33
7 Utvecklingsförslag	37
Referenser	39

Förord

Våren 2008 tillsatte Rådet för utbildningsutvärdering på uppdrag av undervisningsministeriet en utvärderingsgrupp med uppgift att utvärdera pedagogiken i dagens gymnasium. För grundskolans del hade en motsvarande utvärdering redan genomförts.

Utvärderingsgruppen bestod av:

Professor Jouni Välijärvi, Pedagogiska forskningsinstitutet, ordförande
Ordförande Niklas Huotari, Suomen Lukiolaisten Liitto
Undervisningsråd Pekka Iivonen, Utbildningsstyrelsen
Rektor Marianne Kulp, Pargas svenska gymnasium
Rektor Taina Lehtonen, Kaustisen musiikkilukio
Utvecklingschef Harri Rönnholm, Jyväskylä stad

Som projektansvarig och utvärderingsgruppens sekreterare fungerade huvudplanerare Jouko Mehtäläinen medan huvudplanerare Gunnel Knubb-Manninen ansvarade för utvärderingen av den svenskspråkiga gymnasieutbildningen. I projektarbetet deltog även forskningsamanuens Sari Ohranen.

Gruppen sammankom med jämna mellanrum i Jyväskylä under tiden maj 2008 – oktober 2009.

I denna rapport redovisas utvärderingen i kortfattad form på svenska. Tyngdpunkten i redovisningen ligger på de nationella resultaten av en enkät till gymnasieeleverna och på de svenskspråkiga elevernas enkätsvar i de fall de avviker från de finskspråkigas. I redovisningen fokuseras även de utvärderande slutsatser som utvärderingsgruppen dragit dels på basen av enkäten och några skolbesök, dels på basen av tidigare utvärderings- och forskningsrön. Dessutom presenteras utvärderingsgruppens förslag till åtgärder.

Utförligare information om utvärderingen finns i den finskspråkiga rapporten: Välijärvi J., Huotari N., Iivonen P., Kulp M., Lehtonen T., Rönnholm H., Knubb-Manninen G., Mehtäläinen J. & Ohranen S. 2009. Lukiopedagogiikka. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 40.

Jyväskylä den 24.11.2009

Gunnel Knubb-Manninen

1 Utvärderingsuppdrag, utgångspunkter och genomförande

Rådet för utbildningsutvärdering fick den 23.5.2008 i uppdrag av undervisningsministeriet att utvärdera gymnasiet pedagogik och tillsatte en planerings- och utvärderingsgrupp för uppgiften. Gruppen innehade en bred sakkunskap genom att olika aktörer inom utbildningen såsom skolförvaltning, skolläda, elever och forskare var representerade i den. Även den svenskspråkiga utbildningen var representerad.

Uppdraget var formulerat på ett sådant sätt att det gav planerings- och utvärderingsgruppen relativt fria händer att utforma utvärderingen. Utvärderingen av pedagogiken skulle beakta olika synvinklar men speciellt elevernas synvinkel.

Utvärderingen berör såväl finska som svenska gymnasier (på ungdomsstadiet och för vuxna). Centrala utvärderingsteman är 1) elevernas och lärarnas pedagogiska mål, 2) undervisningsmetoder och arbetssätt, bl.a. mångsidighet när-, nät- och distansundervisning, 3) handledning och 4) flexibilitet och valfrihet samt villkoren för dem. Utvärderingens centrala frågor är hur gymnasiet pedagogik och pedagogiska verksamhetsmiljö ser ut i dag. Motsvarar de målen och elevernas behov samt framtida behov? Finns det skillnader i pedagogik och flexibilitet mellan gymnasier? Grunden för den utvärderande tolkningen utgörs av gymnasielagen och -förordningen samt Grunderna för gymnasiet läroplan (2003).

Utvärderingen är baserad på följande material: 1) redan befintliga utredningar och forskningsrön, 2) en enkät till gymnasieeleverna och 3) skolbesök med intervju av rektor, lärare och elever. Enkäten sändes i elektronisk form till gymnasieeleverna i november 2008. Alla gymnasier och 1–3 abiturientgrupper per gymnasium fick enkäten. Lärar- och rektorsintervjuerna gjordes i samband med skolbesök till åtta skolor utvalda med beaktande av faktorer som undervisningsspråk, skolans storlek, geografiskt läge (stad/landsbygd), län och pedagogisk verksamhetsmiljö sådan som eleverna upplevde den. Utvärderingsgruppens medlemmar besökte skolorna parvis och tidpunkten för skolbesöken var april och maj 2009. En del av intervjuerna spelades in på band och skrevs ut för analys.

Svarsprocenten var vad enkäten beträffar relativt hög och de gymnasier som svarade aktivt skilde sig inte i något centralt hänseende från dem som inte gjorde det. 88 % av de svenska gymnasierna på ungdomsstadiet besvarade enkäten och 85 % av de finska. Av vuxengymnasierna deltog allt som allt endast 63 %. I skolvisa analyser har medtagits endast sådana skolor där över 50 % av de elever som fick enkäten besvarat den. 72 % av alla skolor kom sålunda att ingå i de skolvisa analyserna. Dessa skolor fick också respons på hur deras gymnasieelever i genomsnitt svarat på centrala frågor i enkäten.

2

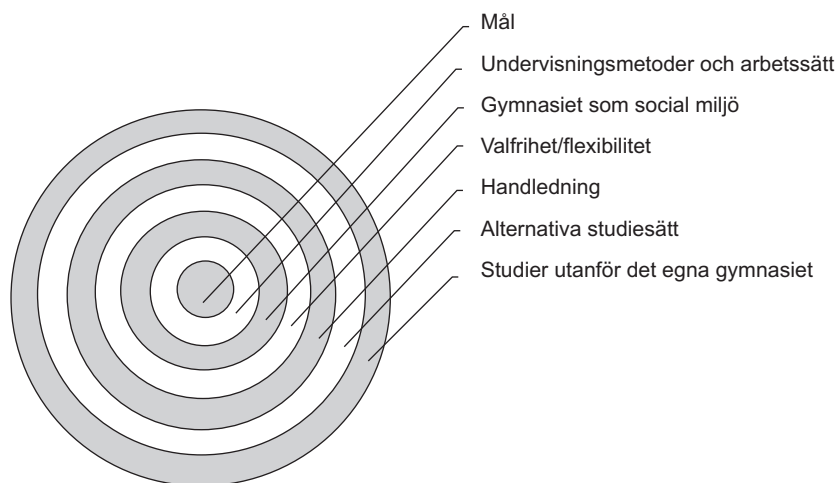
Definition av pedagogik och modell för denna utvärdering

Med pedagogik avses alla de åtgärder med vars hjälp läraren åsyftar att främja elevernas inlärning och utveckling och då särskilt i den riktning som målen i läroplanen föreskriver (Atjonen m.fl. 2008; Knubb-Manninen 2008). Pedagogiken uppfattas som en helhet och i den ingår såväl lärarens synsätt och tänkande på olika nivåer som den praktiska verksamheten, som även omfattar pedagogiska, icke-kognitiva aspekter.

Denna allmänna definition ger utvärderingsgruppen stor frihet att välja vilket innehåll den vill betona i utvärderingen. Som centrala ses målen, lärarens synsätt och undervisningsarrangemangen. Även ramfaktorer som inverkar på pedagogiken beaktas, såsom resurser, storlek och undervisningsutrymmen. Ett central begrepp i utvärderingen är verksamhetskultur. I grunderna för gymnasiet läroplan talar man om verksamhetskultur, som man konstaterar utgör en tolkning av vad gymnasiet uppgift att undervisa och fostra innebär i praktiken. Gymnasiet ses som en pedagogisk verksamhetsmiljö som lärare och de studerande tillsammans skapar utgående från givna resurser och inre och yttre mål. Den pedagogiska verksamhetsmiljön består förutom av materiella och fysiska faktorer även av aktörernas egna erfarenheter, synsätt och mål, samt av deras inbördes sociala interaktion.

En referensram för utvärderingen utgör även förväntningarna på framtiden. Enligt framtidsforskarna (Aalto m.fl. 2008) är vi just nu på väg in i en ny paradigm för utbildning och inläring – det levande nätverket. Inläringen är inte begränsad till en fysisk skola utan sker i interaktion med den omgivande miljön.

För denna utvärdering har den pedagogiska verksamhetsmiljön schematiserats på följande sätt (figur 1). Kärnan utgörs av undervisnings- och inlärningsprocesserna. Som de mest centrala komponenterna har målen samt undervisningsmetoderna och arbetssätten valts ut. Genom klasslösheten i gymnasiet blir faktorer som gymnasiet som social miljö, valfrihet/flexibilitet och handledning viktiga att beakta. Framtidsscenarierna åter lyfter fram alternativa studiesätt och studier utanför det egna gymnasiet.

Figur 1. Grundelement i gymnasiets pedagogiska verksamhetsmiljö

3

Utvärderingens delområden och kriterier

Utvärderingsgruppen har för den värderande tolkningen av gymnasiepedagogiken formulerat kriterier för varje delområde i den ovan nämnda modellen av pedagogiken i gymnasiet. Kriterierna baserar sig i huvudsak på lagar, förordningar och andra styrdokument men även på vetenskaplig kunskap om pedagogikens och inlärnings lagbundenheter.

Även om verksamheten i dagens gymnasium kännetecknas av stor frihet finns det flera dokument som reglerar undervisningen. Läroplanen och läroplansgrunderna, gymnasielagen, gymnasieförordningen samt lagen om och föreskrifterna för studentexamen är dokument som styr gymnasiet arbete.

Mål

Utifrån gymnasielagen och grunderna för gymnasiet läroplan kan man härleda åtminstone fem centrala mål för gymnasiet:

- allmänbildning
- beredskap för fortsatta studier och färdigheter i livslångt lärande
- samarbets- och interaktionsförmåga
- individuell utveckling, att bli vuxen (att kunna observera, tänka, bedöma, ta ansvar, välja samt självtillit, inlärningsorientering)
- medborgarfärdighet (aktiv, medveten, med förmåga att påverka).

Undervisningsmetoder och arbetssätt

I grunderna för gymnasiet läroplan specificeras följande önskvärda drag i undervisningen:

- mångsidiga undervisningsmetoder och arbetssätt
- studiefärdigheterna utvecklas
- data- och kommunikationsteknik utnyttjas
- eleverna aktiveras
- bedömningen är mångsidig och främjar självbedömning.

Gymnasiet som social miljö

I läroplansgrunderna och av den allmänna opinionen (enligt debatten i pressen) betonas vikten av en verksamhetskultur för skolan som främjar

- gemenskap (villighet att ta ansvar och samarbeta för det gemensamma bästa)
- en praxis som stöder övergripande mål för gymnasiet.

Valfrihet/flexibilitet

Valfrihet och flexibilitet är gymnasiet centrala verksamhetsprinciper, och bygger på vetenskapliga rön om elevernas olika inlärningstempo och inlärningsintresse. Gymnasiet är uppbyggt så att undervisningsarrangemangen skall vara flexibla och eleverna skall ha valfrihet i uppläggnings av studierna. Eleverna skall också lära sig att utnyttja denna valfrihet.

Handledning

Läroplansgrunderna och inlärningsforskningen betonar handledningens betydelse. Handledningens betydelse har accentuerats i och med valfriheten och de individuella studieplaner som gymnasiet möjliggör. Det viktiga är att handledningen subjektivt sett är tillräcklig.

Alternativa studiesätt

Läroplansgrunderna förespråkar mångsidiga undervisnings- och studiesätt pga. olikheterna mellan eleverna och olika inlärningsstilar. Särskilt nämns distansundervisning, självständiga studier och studier på främmande språk.

Studier utanför det egna gymnasiet

Studier utanför det egna gymnasiet har delvis blivit oundvikligt pga. att gymnasierna är små och undervisningsprogrammet ska vara mångsidigt. Även gymnasietagen förpliktar till samarbete med andra utbildningsanordnare.

4

Centrala resultat av enkäten till gymnasieeleverna

I det följande presenteras de centrala nationella resultaten av enkäten till gymnasieeleverna. I redovisningen genomgås elevernas ställningstaganden till enkätens påståenden inom varje delområde. Dessutom redovisas skillnader mellan gymnasier med olika skolspråk, av olika storlek och med olika framgång i studentexamen i de fall där det förekommer skillnader. För analyserna av skillnaderna har påståenden av samma art slagits ihop.

Dagens gymnasieelever verkar i huvudsak se gymnasiet som ett redskap för övergång till följande skede i livet (se tabell 1). De vill försäkra sig om att de kommer in på det yrkesområde de önskar. Att växa som människa upplevs inte som så viktigt. Framgång i studentskrivningarna, god allmänbildning och ett bra slutbetyg betonas.

Så ser bilden alltså ut då eleverna får ta ställning till i vilken mån en rad givna mål har styrt dem i deras studier. När eleverna fritt fick berätta vad de lärt sig i gymnasiet, ser bilden något annorlunda ut. Då lyfte de visserligen också fram allmänbildning och kunskaper och färdigheter i anslutning till olika läroämnen (29 %) men i samma utsträckning lyfte de fram personlig utveckling (28 %). Även arbets- och studiefärdigheter (12 %) och sociala färdigheter och samarbetsförmåga (4 %) nämndes.

Tabell 1. I vilken mån följande mål styrt eleverna i studierna (%)

	Väldigt mycket	Ganska mycket	I någon mån	Inte alls
Att efter gymnasiet komma in till de studier jag är intresserad av	47	33	16	4
Att klargöra för mig själv vad jag egentligen vill göra "när jag blir stor"	37	36	21	6
Att lyckas bra i studentskrivningarna	31	44	22	3
Ett bra avgångsbetyg	22	45	28	5
Att studera så många intressanta kurser som möjligt	20	45	31	4
Att få en god allmängildning	17	45	34	4
Att lära mig att planera mina studier och min framtid	17	45	32	6
Att lära mig att själv ta ansvar för saker och ting	12	42	38	8
Att lära känna mig själv, min styrka och mina svagheter	11	38	40	11
Att lära mig fatta beslut och välja	8	39	43	10
Att lära mig att uttrycka mig	8	33	45	14

De flesta elever hade siktet inställt på universitetsstudier – 50 % av de svenskspråkiga och 46 % av de finskspråkiga. De svenskspråkiga siktade något mer sällan på yrkeshögskolestudier än de finskspråkiga – 23 % mot 29 % och var också något oftare osäkra på var de ville studera än de finskspråkiga – 22 % mot 19 %.

4.1 Lärarnas och skolornas målsättning för gymnasieundervisningen

I enkäten till gymnasieeleverna tog eleverna ställning till hur lärarna verkade betona olika mål (se tabell 2). Ur gymnasieelevernas synvinkel ser det ut som om lärarna ser det som sin främsta skyldighet att försäkra sig om att det centrala lärostoffet går igenom. Kraven är högt ställda. Man tänker främst på det egna läroämnet, men studentexamen är ändå inte det enda som betonas. En positiv iakttagelse är att eleverna upplever att lärarna betonar studiefärdigheternas betydelse.

Vad målsättningen beträffar är skillnaderna mellan skolorna obetydliga. Undervisningen är i detta hänseende av jämn kvalitet. I fråga om betoningen av studentexamen och det egna ämnet finns det en liten skillnad mellan finska och

Tabell 2. Lärarnas mål / mål för undervisningen (%)

	Helt av samma åsikt	Delvis av samma åsikt	Kan inte säga	Delvis av annan åsikt	Helt av annan åsikt
1 Lärarna ställer höga krav	18	47	24	10	1
2 Lärarna betonar vikten av att lära sig god studieteknik	15	44	26	13	2
3 Lärarna betonar vikten av sociala färdigheter	5	30	34	26	5
4 Lärarna undervisar bara med sikte på studentexamen	7	28	20	37	8
5 Lärarna tänker bara på sitt eget ämne	14	34	22	26	4

svenska gymnasier. De svenska lärarna verkar vara en aning mera inriktade på det egna ämnet och studentexamen än de finska (2,7 mot 3,0 på skalan 1–5).

Enligt läroplansgrunderna ska vissa temaområden på ett naturligt sätt beaktas i undervisningen i alla läroämnen och genomsyra gymnasiets verksamhetskultur. Av enkätsvaren framgår att eleverna hade svårt att ta ställning till temaområdena. Eleverna upplever inte att dessa tydliggjorts som mål. Mest betonas enligt eleverna en mediakritisk inställning och minst betonas entreprenörskap. Temaområdena infördes i läroplansgrunderna första gången år 2003 och har uppenbarligen ännu inte slagit igenom i gymnasierna.

I någon mån skiljer sig skolorna dock åt i detta hänseende. Det finns ett visst samband mellan betoning av temaområden i skolan och skolans framgång i de obligatoriska ämnena i studentexamen (korrelation på .35).

4.2 Undervisnings- och studiepraxis

Studerandena bedömer att lärarna kan undervisa och behärskar de ämnesområden de undervisar i (se tabell 3). Att motivera och engagera eleverna är lärarna däremot inte lika bra på. Stämningen på lektionerna har eleverna upplevt som god.

Skillnaden mellan gymnasierna är i detta hänseende obetydlig. De flesta skolor får ett gott betyg av sina elever. Undervisningskvaliteten mätt med hjälp av dessa påstående korrelerar .31 med skolans medeltal i obligatoriska ämnen i studentexamen.

Tabell 3. Gymnasieelevernas erfarenheter av undervisningen (%)

	Helt av samma åsikt	Delvis av samma åsikt	Kan inte säga	Delvis av annan åsikt	Helt av annan åsikt
1 Jag har fått uppmuntrande feedback från lärarna	12	47	20	18	3
2 Lärarna har verkligen motiverat mig att studera	10	43	24	20	3
3 Undervisningen har varit engagerande	4	39	28	26	3
4 Våra lärare är intresserade av de saker de undervisar	29	49	13	8	1
5 Våra lärare kan undervisa	20	57	11	11	1
6 Våra lärare behärskar de saker de undervisar	35	50	8	6	1
7 Undervisningen har inspirerat till att fundera över saker och ting	13	50	24	11	2
8 Våra lärare värdesätter studerandenas egna tankar	16	48	22	12	2
9 Stämningen på lektionerna ha varit god	23	58	8	10	1
10 Arbetsroen har varit god	19	55	8	16	2
11 Studerandena har varit aktiva på lektionerna	6	43	23	25	3

Ungefär två tredjedelar av de studerande anser att undervisningsmetoderna är mångsidiga och passar dem själva (se tabell 4). Om någon har problem med studierna finns det hjälp att få. Lärarna samarbetar. Lärarbyte från en kurs till en annan inom samma ämne har emellertid stört hälften av eleverna. Knappt hälften av eleverna uppger det vara vanligt att datateknik används i undervisningen. Skillnaden mellan skolorna är liten.

I början av kurserna diskuterar man om kursens mål och om grunderna för bedömningen (se tabell 5). Kursbedömningen är relativt mångsidig, men självbedömning används mer sällan. Även i fråga om kursbedömning är skillnaderna liten mellan skolorna.

Liksom i tidigare undersökningar framgår det, att studierna upplevs vara tunga och ha ett hårt tempo (se tabell 6). Tre fjärdedelar av gymnasieeleverna är av denna åsikt. Åsikterna om gruppstorleken är delade. Ju större skolan är, desto oftare uppges grupperna vara för stora.

Tabell 4. Gymnasieelevernas erfarenheter av undervisningsmetoder och arbetssätt (%)

	Helt av samma åsikt	Delvis av samma åsikt	Kan inte säga	Delvis av annan åsikt	Helt av annan åsikt
1 Lärarna har använt sig av undervisningsmetoder som passar mig	9	54	21	14	2
2 Undervisningsmetoderna har varit mångsidiga	11	47	20	19	3
3 Det är vanligt att datateknik används i undervisningen	15	30	14	28	13
4 Studerandena har kunnat påverka arbetssätten på kurserna	9	48	18	21	4
5 Om någon har problem i anslutning till studierna, finns det nog hjälp att få i det här gymnasiet	23	41	23	11	2
6 Det har stört mig i mina studier, när vi har bytt lärare från en kurs till en annan (i samma ämne)	13	26	16	24	21
7 I det här gymnasiet samarbetar lärarna sinsemellan	20	47	27	5	1

Tabell 5. Kursbedömning (%)

	Helt av samma åsikt	Delvis av samma åsikt	Kan inte säga	Delvis av annan åsikt	Helt av annan åsikt
1 Vi brukar diskutera målen för kurserna när de börjar	32	49	10	8	1
2 Vi brukar diskutera bedömningsgrunderna för kurserna när de börjar	33	48	9	8	2
3 Kurserna bedöms månsidigt (inte enbart vitsord)	10	30	21	29	10
4 I bedömningen av kurserna ingår också självbedömning	4	29	19	32	16
5 Kursbedömningen har gett mig en god uppfattning om vad jag kan	6	38	32	19	5
6 I kursbedömningen betonas proven alltför mycket	15	34	23	23	5

Tabell 6. Hur tunga studierna upplevs vara (%)

	Helt av samma åsikt	Delvis av samma åsikt	Kan inte säga	Delvis av annan åsikt	Helt av annan åsikt
1 Det har varit ett hårt tempo på studierna	28	48	12	10	2
2 Det har varit tungt att studera	24	47	14	13	2
3 Undervisningsgrupperna är för stora	11	26	19	29	15

Skillnaderna mellan skolorna är obetydliga. Hur tunga studierna upplevs vara verkar inte heller ha något samband med studieframgång.

Gymnasiet som fysisk miljö upplevs i medeltal vara trivsamt, men åsikterna varierar i denna fråga mycket bland eleverna. Skillnaderna är även stora mellan skolorna. Det är ifråga om den fysiska miljön som de största skillnaderna finns mellan gymnasierna i dag.

Ett visst samband mellan fysisk och psykisk miljö kan också noteras. Kvaliteten på den fysiska miljön korrelerar med stämningen i gymnasiet och elevernas möjligheter att påverka (.33 och .32).

4.3 Gymnasiet som social miljö

Enligt svaren på enkäten trivs eleverna i det klasslösa gymnasiet – hela fyra femtedelar uppger sig trivas bra (se tabell 7).

Lärarna uppfattas som trevliga och sakliga samarbetspartner. En tredjedel av eleverna upplever dock lärarna som avståndstagande och ointresserad av eleverna och rektorn som svår att närma sig.

Skillnaderna mellan gymnasierna är i detta hänseende obetydliga. Korrelationen med studieframgången är relativt låg, så svag studieframgång kan inte ses som någon orsak till dålig trivsel.

Majoriteten av gymnasieeleverna har goda relationer till sina studiekamrater (se tabell 8).

Tabell 7. Stämningen i gymnasiet (%)

	Helt av samma åsikt	Delvis av samma åsikt	Kan inte säga	Delvis av annan åsikt	Helt av annan åsikt
1 Våra lärare är trevliga	26	63	4	6	1
2 Våra lärare är hyggliga, rättvisa	18	57	9	14	2
3 I detta gymnasium har det satsats på stämningen	17	41	23	15	4
4 Mitt förhållande till lärarna är inte "personligt"	7	24	20	37	12
5 Våra lärare har varit intresserade av hur jag har det	6	30	25	26	13
6 Det är lätt att prata med rektorn om olika saker	17	24	25	17	17
7 Jag har trivts bra i detta gymnasium	39	42	8	8	3

Tabell 8. Vänskapsrelationer och gruppanda (%)

	Helt av samma åsikt	Delvis av samma åsikt	Kan inte säga	Delvis av annan åsikt	Helt av annan åsikt
1 Jag har åtminstone en god vän bland mina studiekamrater	78	13	4	3	2
2 Jag har känt mig ensam här	4	13	8	22	53
3 Jag har lätt fått nya vänner här	35	40	12	9	4
4 Vänskapsförhållandena inverkar bara litet på hur jag trivs i gymnasiet	5	11	10	31	43
5 I detta gymnasium har det satsats på gruppandan	14	40	25	16	5
6 Sammanhållningen i vår handledningsgrupp (=klass) har varit bra	18	41	20	15	6
7 Studerandena har tagit hand om varandra	12	45	25	14	4

Både finska och svenska elever anser att det varit lätt att få vänner i gymnasiet och i motsats till vad som ofta förs fram i pressen verkar eleverna inte känna sig ensamma i det klasslösa gymnasiet. Det finns dock några undantag, och dessa elever behöver uppmärksammas för att må bättre och lyckas med studierna. Drygt 60 % av eleverna upplever att skolan satsat på gruppandan, att samman-

hållningen i handledningsgruppen varit god och att eleverna har tagit hand om varandra.

Vid skolbesöken framgick det att många gymnasier medvetet försöker skapa och upprätthålla en gruppanda och gemenskap mellan eleverna. Det sker genom lägerskola för eleverna genast de börjar i gymnasiet, genom tutorverksamhet, grupphandledningstimmar, samtal med vårdnadshavarna, osv.

Vad elevernas vänskapsförhållanden beträffar är skillnaden mellan skolorna små. Det kan noteras att skolans storlek inte inverkar på vänskapsförhållandena. Vad satsningen på gruppandan beträffar är skillnaderna mellan gymnasierna däremot betydlig.

Gymnasieeleverna upplever sig också ha relativt stora möjligheter att påverka och delta i arbetsgemenskapen (se tabell 9).

Tabell 9. Elevernas möjligheter att påverka (%)

	Helt av samma åsikt	Delvis av samma åsikt	Kan inte säga	Delvis av annan åsikt	Helt av annan åsikt
1 I detta gymnasium ordnar studerandena mycket verksamhet utanför lektionerna	8	25	22	28	17
2 Elevkåren har verkligen påverkningsmöjligheter i detta gymnasium	13	33	32	14	8
3 Studerandenas åsikter beaktas när man utvecklar detta gymnasium	11	38	28	16	7
4 Detta gymnasium har använt sig av studerandenas datatekniska kunnande	8	26	37	19	10
5 Detta gymnasium har använt sig av studerandenas individuella färdigheter	11	35	34	14	6

En relativt stor andel av eleverna (en tredjedel) kan inte ta ställning till frågorna om möjligheterna att påverka. Detta tyder på att frågeställningen känns främmande och kanske inte heller så viktig. Med stöd av andra undersökningar kan man påstå, att eleverna i Finland ser skolan som ett ställe där man studerar och inhämtar kunskap, och inte som något demokratiskt samfund i liten skala där man övar sig för framtida samhällelig påverkan.

Skillnaderna mellan skolorna är i detta hänseende ganska stora.

4.4 Valfrihet och flexibilitet

I huvudsak anser eleverna att valfriheten i gymnasiet är omfattande och tillräcklig (se tabell 10).

Tabell 10. Kursutbud och valmöjligheter (%)

	Helt av samma åsikt	Delvis av samma åsikt	Kan inte säga	Delvis av annan åsikt	Helt av annan åsikt
1 Kursutbudet i vårt gymnasium ger goda valmöjligheter	24	45	7	17	7
2 Det har funnits tillräckligt med fördjupade kurser i olika ämnen	30	45	8	13	4
3 Det har funnits tillräckligt med tillämpade kurser	25	42	14	14	5
4 I vårt gymnasium finns det tillämpade kurser som tangerar olika läroämnena	10	29	33	19	9
5 Alla obligatoriska kurser erbjuds tillräckligt ofta	20	41	13	20	6

Nästan tre fjärdedelar av eleverna anser att gymnasiet har ett tillräckligt utbud på fördjupade kurser i olika ämnen och att dessa erbjuds tillräckligt ofta. Två tredjedelar av eleverna anser att gymnasiet också har ett tillräckligt utbud på tillämpade kurser. Ungefär en fjärdedel av eleverna tycker dock att det finns brister i kursutbudet. Dessutom kan man lägga märke till att en tredjedel av eleverna inte kunnat ta ställning till utbudet av sådana tillämpade kurser som tangerar olika ämnen.

I fråga om valmöjligheter är skillnaderna mellan gymnasierna betydande. Ju större gymnasium desto bättre möjligheter att välja har eleverna. Korrelationen mellan valmöjligheterna i skolan och skolans framgång i obligatoriska ämnen i studentexamen är .32.

Kursvalet har inte upplevts som något problem av majoriteten av eleverna (se tabell 11). Eleverna upplever inte att ansvaret för studierna är alltför stort. Till alla delar lyckas eleverna dock inte följa det egna studieprogrammet. En knapp tredjedel av eleverna har haft tekniska svårigheter, svårigheter att fatta beslut och planera i anslutning till kursvalet – en grupp värd att notera.

Tabell 11. Svårigheter att följa det egna kursprogrammet och välja kurser (%)

	Helt av samma åsikt	Delvis av samma åsikt	Kan inte säga	Delvis av annan åsikt	Helt av annan åsikt
1 Det har varit svårt att följa det egna studieprogrammet för kursbrickan förändras så mycket från läsår till läsår	5	17	23	33	22
2 Jag har varit tvungen att avlägga kurser i andra gymnasier, för vårt eget gymnasium har inte kunnat erbjuda dem	4	8	7	8	73
3 Det har varit svårt att välja kurser, för det finns så få alternativ på kursbrickan	7	22	14	30	27
4 Det har varit svårt att välja kurser, för jag har inte kunnat fatta beslut	3	20	16	29	32
5 Elevens ansvar för studierna är alltför stort	3	15	20	35	27
6 Det är svårt i detta gymnasium att sprida studentskrivningarna	3	8	21	29	39
7 Att genomföra kursrealen på det sätt jag planerat är svårt med den kursbricka detta gymnasium har	4	12	29	28	27

De flesta elever lyckas med att sprida på studentexamen. Över hälften av eleverna har inte heller haft problem med ämnesrealen.

Skillnaden mellan gymnasierna är inte stor, men man kan observera en tendens till att ju mindre gymnasiet är, desto större är svårigheterna att följa det egna kursprogrammet och välja kurser.

Eleverna upplever sig ha fått stöd för kursvalet och lärt sig att välja (se tabell 12).

Elevernas självständiga val tycks betonas i gymnasiernas verksamhetskultur. Var femte gymnasieelev har dock svårt att ta ställning till dessa frågor. Man kan fråga sig om dessa ungdomar har genomfört sina studier med hjälp av den plan som skolan rekommenderat, utan att ägna någon tanke åt egen målsättning och framtid.

I fråga om hur undervisningspersonalen diskuterat med eleverna och stött dem i samband med deras val finns det en viss variation mellan gymnasierna. I de svenska gymnasierna har man diskuterat valet av kurser och uppmuntrat elev-

Tabell 12. *Diskussioner om val och undervisning av val (%)*

	Helt av samma åsikt	Delvis av samma åsikt	Kan inte säga	Delvis av annan åsikt	Helt av annan åsikt
1 Man har uppmuntrat mig att i kursvalet hitta egna lösningar	18	46	21	11	4
2 Man har diskuterat med mig om nyttan av att sprida studentskrivningarna	19	34	18	14	15
3 Man har diskuterat med mig om hur ämnesrealen kunde genomföras och vilken förhandsplanering den förutsätter	15	34	24	15	12
4 Valet av kurser har lärt mig att själv ta ansvar	17	50	21	9	3
5 Gymnasiestudierna har utvecklat min förmåga att välja	17	50	21	9	3

erna att välja i något mindre utsträckning än i de finska (3,1 mot 3,4 på skalan 1–5).

I fråga om hur eleverna lärt sig välja är variationen inte stor mellan skolorna. En tendens till att eleverna i större gymnasier lär sig bättre att välja kan skönjas.

Gymnasieeleverna uppskattar flexibiliteten i det nuvarande systemet (se tabell 13).

Tabell 13. *Flexibilitet (%)*

	Helt av samma åsikt	Delvis av samma åsikt	Kan inte säga	Delvis av annan åsikt	Helt av annan åsikt
1 Man borde frångå det klasslösa systemet och övergå till ett 3-årigt gymnasium	4	8	26	14	48
2 Det är viktigt att jag kan välja hur lång tid jag behöver för mina gymnasiestudier	59	28	9	3	1
3 Det är viktigt att jag kan välja vilka kurser jag studerar	74	18	6	1	1
4 Andelen obligatoriska kurser för alla borde utökas	3	9	21	23	44
5 Studentexamen borde koncentreras helt och hållet till våren det tredje läsåret i stället för att som nu sprida den	2	6	15	12	65
6 Ämnesrealen är viktig för mina fortsatta studier	29	30	28	8	5

Fast en tiondedel av eleverna gärna skulle återgå till ett treårigt gymnasium och utöka andelen obligatoriska ämnen, är det bara ett par procent som är villiga att avstå från rätten att själv välja studietid och kurser. På det principiella planet verkar man alltså vara något mindre positiv till flexibilitet än på det personliga planet.

Skillnaden mellan gymnasierna är liten.

4.5Handledning

I enkäten efterfrågades i vilken mån handledningen räckt till för gymnasieeleverna, vilket stöd de fått av andra än studiehandledaren och vilket behovet av handledning varit (se tabell 14).

Tabell 14. Hur tillräcklig handledningen är (%)

	Helt av samma åsikt	Delvis av samma åsikt	Kan inte säga	Delvis av annan åsikt	Helt av annan åsikt
1 Handledningen i gymnasiets studieförhållanden var tillräcklig i början av studierna	21	43	16	15	5
2 Jag har fått tillräcklig handledning i hur jag kan genomföra mitt studieprogram	21	43	16	15	5
3 Jag har fått tillräckligt med information om möjligheterna att avlägga kurser också i andra läroanstalter	12	27	21	23	17
4 Jag har fått tillräckligt med information om studiemöjligheterna efter gymnasiet	19	41	14	19	7
5 Jag har vid behov kunnat diskutera med studiehandledaren om olika yrken	37	34	15	9	5
6 Jag har vid behov kunnat diskutera med yrkesvalpsykologen	7	11	36	15	31

Två tredjedelar av eleverna upplever att de fått tillräcklig handledning i sina gymnasiestudier. Eleverna har också fått information om möjligheterna till fortsatta studier och olika yrken. Yrkesvalpsykologtjänsterna räcker däremot inte alls till för att tillfredsställa gymnasieelevernas handledningsbehov i planeringen av framtiden.

Liksom i tidigare undersökningar är det skillnader mellan gymnasierna i fråga om hur tillräcklig handledningen är. I stora gymnasier är man i medeltal något nöjdare med handledningen än i små.

I grunderna för gymnasiets läroplan åläggs alla lärare handledning och studiehandledarens uppgift är att koordinera handledningen.

Tabell 15. *Handledning som ges av andra än studiehandledaren (%)*

	Helt av samma åsikt	Delvis av samma åsikt	Kan inte säga	Delvis av annan åsikt	Helt av annan åsikt
1 Jag är nöjd med det stöd jag har fått av min handledningsgrupp	12	32	33	15	8
2 Jag är nöjd med det stöd som jag har fått av andra studerande	25	44	20	8	3
3 Jag är nöjd med det stöd som jag har fått av min grupphandledare	20	34	24	13	9
4 Jag har vid behov fått handledning i mina studier också av andra lärare (än studiehandledaren)	18	40	22	13	7

Eleverna är i huvudsak nöjda med det stöd som andra än studiehandledaren gett (se tabell 15). En femtedel av eleverna har dock inte kunnat ta ställning till påståendena.

Variationen gymnasierna emellan är i detta hänseende liten.

Tabell 16. *Behovet av handledning (%)*

	Helt av samma åsikt	Delvis av samma åsikt	Kan inte säga	Delvis av annan åsikt	Helt av annan åsikt
1 Jag skulle ha behövt mera tid för att reda ut mina problem med studierna	9	22	28	24	17
2 Jag skulle ha behövt mera tid för att reda ut mina personliga problem	9	19	25	22	25
3 Jag skulle ha behövt mera personliga råd om fortsatta studier	14	29	25	18	14
4 Det känns som om jag varit ensam med mina beslut rörande studierna	8	23	22	25	22

Det finns behov av att utöka resurserna för individuell handledning, för endast en tredjedel av eleverna är ens relativt nöjd med situationen och mer än 40 % uppger sig behövt mer personlig handledning än det som erbjudits (se tabell 16). Den stora svarsvariationen tyder på att eleverna har olika behov av handledning. Skillnaderna mellan gymnasierna är inte stor. På det individuella planet är skillnaderna betydligt större.

4.6 Alternativa studiesätt och möjligheter att välja kurser utanför det egna gymnasiet

Tabell 17. *Självständiga kurser, nätkurser och kurser på annat håll än i det egna gymnasiet – procentuell andel som svarat jakande på påståendena*

1 Det är lätt att självständigt avlägga kurser vid detta gymnasium	81
2 Jag har avlagt kurser självständigt	52
3 Det går lätt att ta om kurserna	85
4 Lärarna berättar i början av kurserna om det finns olika sätt att avlägga kursen	37
5 Jag hade önskat fler möjligheter att avlägga kurserna självständigt	34
1 I vårt gymnasium är det möjligt att avlägga kurser på nätet	54
2 Jag har genomfört minst en kurs delvis via nätet i detta gymnasium	25
3 Jag har genomfört minst en kurs helt via nätet i detta gymnasium	12
4 Jag har i annan läroanstalt avlagt minst en kurs via nätet	5
5 Jag studerar i huvudsak via nätet dvs. jag är distansstuderande	2
1 I vårt gymnasium är det möjligt att avlägga kurser i andra gymnasier	62
2 I vårt gymnasium är det möjligt att välja kurser vid yrkesläroanstalter	36
3 I vårt gymnasium är det möjligt att avlägga både studentexamen och yrkesexamen	40
4 I vårt gymnasium är det möjligt att välja kurser vid yrkeshögskolan	13
5 I vårt gymnasium är det möjligt att välja kurser vid universitetet	20
6 Jag studerar för både studentexamen och yrkesexamen	4
7 Det är besvärligt att avlägga kurser utanför vårt eget gymnasium (svårt att ordna)	46

I allmänhet ansåg eleverna det vara lätt att avlägga kurser självständigt och ungefär hälften av eleverna hade gjort det (se tabell 17). En tredjedel hade dock önskat sig mer möjligheter att avlägga kurserna självständigt. Av någon orsak berättar lärarna inte i början av kursen om möjligheten att studera självständigt, fast fyra femtedelar av eleverna har den uppfattningen att det är lätt att avlägga kurser självständigt i deras gymnasium.

Vad nätkurser beträffar har ännu inte något omfattande genombrott skett. Drygt hälften av eleverna konstaterar att det är möjligt att genomföra kurser på nätet, men endast var fjärde elev har i ens någon mån utnyttjat denna möjlighet. Skillnaden mellan gymnasierna är betydande. Ju mindre gymnasiet är, desto bättre är möjligheterna att studera via nätet och desto fler elever har också utnyttjat möjligheten. De bästa möjligheterna finns i små landsbygdsgymnasier.

När man väljer kurser utanför det egna gymnasiet, är det lättare att välja kurser i andra gymnasier än i yrkesläroanstalter. I mindre än hälften av gymnasierna är det möjligt att avlägga både studentexamen och yrkesexamen. Nästan hälften av eleverna anser det vara besvärligt att avlägga kurser utanför deras eget gymnasium. Vad studierna utanför det egna gymnasiet beträffar är skillnaderna mellan gymnasierna betydande. Ju större gymnasiet är, desto bättre är möjligheterna. Bäst är möjligheterna i stora stadsgymnasier. Här finns också skillnader mellan språkgrupperna. I de svenska gymnasierna är möjligheterna bättre än i de finska (7,1 mot 6,6 på skalan 5–10).

Vad behovet av varierande studiesätt beträffar så skulle en tredjedel av de studerande ha önskat fler möjligheter att avlägga kurser självständigt, medan en fjärdedel gärna avlagt fler kurser via nätet eller i någon annan läroanstalt. Behovets storlek är oberoende av hurdana möjligheter det finns i elevens gymnasium.

Kontakten med arbetslivet via skolan är relativt knapphändig under gymnasiestudierna. Tre fjärdedelar av gymnasieeleverna har kommit i kontakt med sakkunniga inom olika områden genom att dessa besökt skolan, en femtedel har varit på arbetspraktik, medan fyra av tio elever har deltagit i företagsbesök som skolan ordnat.

5

Utvärderande slutsatser om centrala sidor av pedagogiken

På basen av ovanstående enkätresultat och med beaktande av tidigare forskning i ämnet och de fördjupande intervjuer med rektorer, lärare och elever i åtta gymnasier som utvärderingsgruppen gjort har gruppen dragit följande centrala slutsatser om de olika delområden som fokuseras i denna utvärdering.

5.1 Målsättning

Dagens klasslösa gymnasium förverkligar i huvudsak de utbildningsmål som ställts på det, och den finländska gymnasieutbildningen uppvisar jämn kvalitet. I gymnasiestudierna betonas starkt såväl studentexamen och förberedelserna för den som ett gott avgångsbetyg.

Studentexamen styr verksamheten i gymnasiet. Dess existens är ett faktum som man godtar, men den är ändå inte den enda faktorn som styr den pedagogiska verksamheten. Studentexamens form har förnyats för att bättre svara mot författningarna rörande gymnasiet. Den förnyade formen ger eleverna möjligheter att välja kurser och sprida studentskrivningarna. Valfriheten verkar uppskattas av eleverna. Spridningen av studentskrivningarna innebär en utmaning i synnerhet för eleverna i de små gymnasierna, för kurserna kan inte anordnas tillräckligt

ofta. Dagens studentexamen kräver planering av gymnasieeleverna och handledning av gymnasierna under hela studietiden.

Vad det allmänbildande målet för gymnasiet beträffar verkar det i huvudsak uppnås väl. Gymnasiet är och upplevs vara en allmänbildande skolform. Vad målen i anslutning till allmänbildningen beträffar betonas innehållet alltför ensidigt. Arbetslivet och tiden efter gymnasiet borde vara mer framträdande i gymnasiets vardag.

Beredskapen för fortsatta studier och färdigheter i livslångt lärande utgör en utmaning för dagens gymnasium. Inläringen av studiefärdigheter betonas redan men samarbets- och interaktionsförmågan stöds inte i tillräckligt hög grad. I arbetslivet har de sociala färdigheterna en nyckelställning. I gymnasiet undervisas också i mediakritik som är viktig med tanke på framtiden.

Individuell utveckling och att bli vuxen är möjligt inom ramen för gymnasiets strukturer. Klasslösheten, valfriheten och förnyelserna av studentskrivningarna har skapat goda möjligheter för eleverna att genomgå gymnasiet på ett individuellt sätt. Hur det sker varierar i hög grad beroende på gymnasiets verksamhetskultur.

En aktiv, medveten och verkningsfull medborgarfärdighet kommer till synes i gymnasiet, men gymnasiets verksamhetskultur stöder inte utvecklingen av den. Eleverna upplever inte att de har verkliga möjligheter att påverka eller att deras åsikter skulle beaktas i utvecklingsarbetet i skolan. Samhällsaktivitet och att eleverna utvecklas som samhällsmedlemmar betonas inte i gymnasiet.

Temaområdena betonas svagt i såväl gymnasiernas läroplaner som i undervisningen. Det är dock svårt att bedöma hur väl de genomförs. I ökad grad integreras dock temaområdena i läroämnena och verksamhetskulturen.

5.2 Undervisningsmetoder och arbetssätt

Undervisningen i gymnasiet kännetecknas av att lärarna är sakkunniga och kan undervisa och att skillnaderna mellan gymnasierna är små. Elevernas erfarenheter av undervisningen är i huvudsak positiva.

Undervisningsmetoderna är relativt mångsidiga och passar eleverna. Eleverna har möjlighet att påverka undervisningsmetoderna och arbetssättet, men undervisningen är inte motiverande och engagerande.

Eleverna är inte jämställda när det gäller möjligheterna att använda data- och kommunikationsteknik. De möjligheter som informations- och kommunikationstekniken ger utnyttjas endast till en del och endast av en del lärare. Orsakerna är bl.a. otillräcklig apparatur och svårigheter att dra nytta av tekniken i skolans vardag.

I fråga om kursbedömningen är det en positiv överraskning att det verkar ha blivit kutym att gemensamt diskutera kursmålen och bedömningskriterierna. Kursbedömningen är emellertid inte tillräckligt mångsidig och självbedömning används inte i tillräckligt hög grad.

Arbetet i gymnasiet är liksom tidigare stressigt och ansträngande. Gymnasiets studieritm avviker från studierytmen i den grundläggande utbildningen. De ungas förmåga att göra upp en tidtabell och följa den varierar mycket. Eleverna har dock en positiv inställning till gymnasiestudierna, som upplevs betydelsefulla för dem själva, och få elever avbryter sina gymnasiestudier.

Många gymnasier är till sin fysiska miljö bristfälliga och variationen är i detta hänseende stor mellan skolorna, vilket hotar elevernas rätt till jämlika studiemöjligheter. Överraskande nog upplevs inte stora undervisningsgrupper som ett alltför stort problem, men ju större gymnasiet är, desto oftare upplevs grupperna vara för stora.

5.3 Gymnasiet som social miljö

Mer än tidigare satsar man i dag i gymnasierna på samhörighet, trivsel och omsorg om eleverna. Det sociala klimatet präglas i huvudsak av ömsesidig respekt och god kontakt. Känslan av gemenskap och samhörighet varierar dock mycket mellan skolorna. Det finns skillnader bl.a. i fråga om hur mycket man i undervisningen använder metoder som baserar sig på samarbete och gruppbildning och i hur mycket man betonar vikten av sociala färdigheter.

Interaktionen och stämningen är viktiga för såväl inläringen som för välmågan. Majoriteten av eleverna har tillfredsställande relationer till studiekamrater och lärare. Stämningen och relationen mellan eleverna är inte beroende av skolans storlek.

Det finns ett litet antal elever som känner sig ensamma. Även om andelen unga som inte har relationer till sina studiekamrater är liten, är det viktigt att fästa uppmärksamhet vid dem. Dessa unga löper risk för att bli utslagna, att stagnera

i sin personliga utveckling och få problem senare i livet. I många skolor stöder man elevernas omsorg om varandra på olika sätt, men skillnaderna mellan skolorna är stora.

I ungefär hälften av gymnasierna är det möjligt för eleverna att delta i utvecklandet av arbetsgemenskapen. Skillnaden mellan skolorna är betydande.

Elevkårernas verkliga påverkningsmöjlighet varierar mycket. I en del skolor är elevkåren endast en formell kanal eller har liten verksamhet.

5.4 Valfrihet och flexibilitet

Kursutbudet är i medeltal tillfredsställande för eleverna och tillräckligt brett. Vad flexibilitet och valmöjligheter beträffar kan gymnasiet ges vitsordet god eller berömlig i stora skolor och svag eller nöjaktig i små gymnasier. I fråga om fördjupade och tillämpade kurser är eleverna inte jämställda, utan möjligheterna varierar med skola.

Att planera sitt eget studieprogram och att genomföra det i praktiken i gymnasiet klarar gymnasieeleverna väl av. Det knappa och dåligt planerade kursutbudet skapar däremot problem för en fjärdedel av gymnasieeleverna.

Gymnasieeleverna gör gärna sina egna val och beslutar gärna om sina studier, men de behöver stöd för detta. De upplever sig då få bättre studiefärdigheter och kontroll över sitt liv. Genom att eleverna har möjlighet att välja utvecklas också de sociala och funktionella färdigheter som samhället förutsätter.

Undervisningsarrangemangen i gymnasiet gör det möjligt för eleverna att sprida studentskrivningarna och skriva ämnesrealen på det sätt som de planerat. En överraskande stor andel av eleverna uppger dock att ingen i skolan diskuterat dessa frågor med dem.

Det klasslösa gymnasiet har etablerat sig som en hållbar form för gymnasieutbildning. Endast en liten del av eleverna önskar att man ska avstå från klasslösheten. Klasslösheten stöds inte i lika hög grad av lärarna, även om majoriteten av rektorerna och lärarna anser klasslösheten vara bra.

5.5Handledning

Läget i fråga om handledningen i gymnasiet är klart bättre än i tidigare utredningar. Studiehandledarnas antal i förhållande till gymnasieelevernas antal varierar dock fortfarande mycket mellan skolorna. Detta innebär att eleverna inte ännu heller är jämställda i fråga om hur handledningen betonas och i fråga om dess kvalitet.

Handledningen i anslutning till planering och genomförande av studierna är tillräcklig. Däremot finns det brister i anslutning till handledning i studier vid andra läroanstalter, studentexamen och fortsatta studier. Studiehandledarna har tillräckligt med tid att diskutera val av yrke med majoriteten av eleverna, men skillnaden mellan skolorna är för stor.

Det ges information om fortsatta studier, men att utnyttja den utan handledning lyckas inte så lätt. Att diskutera specifika områden eller yrken har handledaren inte tid till och inte heller alltid tillräcklig kompetens. Eleverna har emellertid inte alltid en klar uppfattning om vilken stödjande handledning det finns utanför skolan.

Elevernas bedömning av stödet från andra än studiehandledaren är en positiv överraskning. Trots detta kan man konstatera att principen att handledningen är hela gymnasiets gemensamma sak inte internaliserats tillräckligt väl ännu. De unga önskar att grupphandledaren är en vuxen som tar sitt ansvar och finns till när det behövs både i fråga om studier och mer personliga angelägenheter.

När eleverna stöter på problem med studierna, kan de få stöd och handledning i sitt eget gymnasium.

Elevvården ökar också behovet av handledning. Studiehandledningen, elevvården och specialundervisningen, som läroplanerna förutsätter, kräver bättre tids- och personresurser. Resurserna för elevvården varierar för mycket skolorna emellan vilket innebär ett hot mot elevernas jämlikhet och mot grundtryggheten. Tyngdpunkten inom elevvården borde ligga mer på preventiv vård än vad som nu är fallet. Elevmaterialet i gymnasiet har förändrats och det har ökat behovet av stöd, något som man inte reagerat tillräckligt på.

5.6 Alternativa studiesätt och studier utanför det egna gymnasiet

Möjligheterna att avlägga kurser självständigt är goda. De studerande tycker inte att det är svårt eller problematiskt. Man har uppenbarligen fått processen att fungera i skolorna. En tredjedel av studerandena önskar dock fler möjligheter till självständiga studier. Å andra sidan verkar det som om en stor del av de studerande inte är intresserade av att avlägga kurser självständigt.

Nätstudierna har inte slagit rot i det finländska gymnasiet. Även om det är möjligt att studera via nätet i en stor del av gymnasierna, är det inte någon arbetsform som eleverna visar någon större uppskattning av. Gymnasieeleverna utnyttjar datateknik på fritiden, men uppskattar den personliga interaktionen i skolundervisningen. Det är en liten del av gymnasierna som står för nätstudierna. I synnerhet för små gymnasier har nätstudier stor betydelse. Gymnasiet går alltså inte i täten när det gäller att utnyttja datateknik i undervisningen. Det är viktigt att gymnasieeleverna (och lärarna) inser datateknikens pedagogiska mervärde. Tekniken är ännu outvecklad och inte heller speciellt billig.

Vad gäller studier utanför det egna gymnasiet är bristerna i jämlikhet mellan eleverna allra störst. Huruvida en elev har möjlighet att avlägga kurser i en annan läroanstalt eller inte är beroende av hur långt det är till ett annat gymnasium, en yrkesläroanstalt, en högskola eller ett universitet. Gymnasierna utnyttjar inte möjligheterna att låta studier i andra skolor ingå i gymnasieexamen för att förverkliga det klasslösa gymnasiets centrala principer flexibilitet och valfrihet. Gymnasierna uppmuntrar inte de studerande att söka sig till andra skolor. Även om det på de flesta orter är möjligt att studera vid andra läroanstalter, är det endast en bråkdel av eleverna som gör det.

Vad beträffar gymnasieelevernas möjligheter att kombinera gymnasiestudier med arbetslivet, kan man däremot konstatera att situationen förbättrats. Eleverna är emellertid inte så intresserade och det är inte helt lätt för gymnasierna att skapa kontakter till arbetslivet. Formerna och omfattningen av samarbetet med arbetslivet varierar betydligt från gymnasium till gymnasium. Många små gymnasier har skapat innovativa samarbetsformer. Samarbetet med det omgivande samhället behöver dock fortfarande utvecklas.

6 Slutsatser om det pedagogiska läget i gymnasiet

Den finländska gymnasieutbildningen uppvisar jämn kvalitet. Pedagogiken är i stort sett den samma oberoende av gymnasiernas storlek, geografiska läge och undervisningsspråk. I små gymnasier är kursutbudet visserligen mer begränsat, men i fråga om kvaliteten på studierna och trivseln ger eleverna samma omdömen i små och i stora skolor. Skillnaderna mellan finskspråkiga och svenskspråkiga gymnasier är obetydliga.

Dagens gymnasium förverkligar i regel utbildningsmålen. Studentexamen styr visserligen undervisningen i gymnasiet, men är ändå inte den enda faktorn som styr den pedagogiska verksamheten. Gymnasiet är och ses som en allmänbildande skolform. Vad målen i anslutning till allmänbildningen beträffar betonas innehållet alltför ensidigt. Arbet livet och tiden efter gymnasiet borde vara mer framträdande i gymnasiet vardag. Vikten av att tillägna sig studiefärdigheter betonas numera i gymnasiet, men samarbets- och interaktionsförmågan stöds inte i tillräckligt hög grad.

Att växa som individ och bli vuxen är möjligt inom ramen för de strukturer gymnasiet i dag har. Klasslösheten, valfriheten och en reformerad studentexamen gör det möjligt att gå igenom gymnasiet på ett individuellt sätt. På vilket sätt det kan ske varierar i hög grad beroende på verksamhetskulturen i gymnasierna. *Ett*

aktivt, medvetet, inflytelseinriktat medborgarskap kommer till synes i gymnasiet, men verksamhetskulturen stöder inte tillväxten av det. I gymnasiet betonas inte heller deltagande i samhällslivet och utvecklingen till samhällsmedlem. Temaområdena har en svag betoning i såväl gymnasiernas läroplaner som i deras undervisning.

Undervisningen i gymnasiet kännetecknas av sakkunnighet. Lärarna kan undervisa och i detta hänseende finns det inga större skillnader mellan gymnasierna. *Abiturienterna har i huvudsak positiva erfarenheter av den undervisning de fått i gymnasiet.* Undervisningsmetoderna är mångsidiga och passar eleverna. Eleverna har möjlighet att påverka undervisningsmetoderna och arbetssättet, men undervisningen upplevs inte vara motiverande och engagerande. Den kunde också vara mer interaktiv. Eleverna har mycket olika möjligheter att utnyttja informations- och kommunikationsteknik. De möjligheter som informations- och kommunikationstekniken ger utnyttjas endast till en del och endast av en del lärare. Vad kursbedömningen beträffar verkar det vara praxis att man tillsammans diskuterar om målen och kriterierna. Självbedömning idkas dock inte i tillräcklig grad och kursbedömningen upplevs vara något ensidig.

Studierna i gymnasiet kännetecknas fortfarande av brådska och eleverna upplever dem vara ansträngande. Elevernas erfarenheter av studierna är dock i huvudsak positiva och studierna upplevs betydelsefulla för dem själva beroende antingen på inre eller yttre motivation. Få elever avbryter sina gymnasiestudier. Vad de fysiska förhållandena anbelangar finns det stora skillnader mellan gymnasierna. Detta utgör ett hot mot jämställdheten i utbildningen.

Mer än tidigare satsar man i dag i gymnasierna på samhörighet, trivsel och omsorg om eleverna. Majoriteten av eleverna har tillfredsställande relationer till studiekamrater och lärare. Det finns emellertid en litet antal elever som känner sig ensamma och alienerade. Stämningen och relationen mellan eleverna är inte beroende av skolans storlek. I ungefär hälften av gymnasierna är det möjligt för eleverna att delta i utvecklandet av arbetsgemenskapen. Elevkårerna varierar i fråga om aktivitet och deras verkliga påverkningsmöjlighet varierar mycket från skola till skola.

Kursutbudet är i medeltal tillfredsställande för eleverna och tillräckligt brett. Vad flexibilitet och valmöjligheter beträffar kan stora gymnasier ges ett betydligt bättre vitsord än små gymnasier. Gymnasieeleverna lyckas relativt smidigt göra upp sitt eget studieprogram och genomföra det i skolans vardag. De studerande är också villiga att själva välja och besluta om sina studier, men de behöver stöd för det. De upplever att studiefärdigheterna förbättras och att de får bättre kontroll över sitt liv när de tvingas välja.

Det klasslösa gymnasiet har befäst sin ställning. Endast en liten andel av gymnasieeleverna önskar att man frångår det klasslösa gymnasiet. Möjligheterna att anpassa studietiden efter behov och situation och att påverka det egna studieprogrammet upplevs som viktiga. Eleverna anser att de har verkliga valmöjligheter och dessa vill de inte minska på, snarare tvärtom.

Läget ifråga om studiehandledning är klart bättre än i tidigare utredningar. Studiehandledarnas antal i relation till studerandenas antal skiljer sig dock fortfarande mycket från gymnasium till gymnasium. Därför är gymnasieeleverna inte jämställda vare sig i fråga om studiehandledningens kvalitet eller hur den viktas. Handledningen av studieplaneringen och genomförandet av studierna är i huvudsak tillräcklig. Däremot behövs det mer personlig handledning rörande fortsatta studier. Elevvården ökar också behovet av handledning. Studiehandledning, elevvård och specialundervisning finns inskrivna i läroplanerna, men de är svåra att förverkligas på ett högklassigt sätt pga bristfälliga person- och tidsresurser. Resurserna för elevvården varierar alltför mycket skolorna emellan, vilket hotar jämställdheten i utbildningen och förverkligandet av grundtryggheten.

Det finns goda möjligheter att genomföra kurserna självständigt. Skolorna har utvecklat fungerande processer och eleverna upplever det inte svårt eller problematiskt att avlägga kurser självständigt. Nätstudierna har i allmänhet inte blivit en del av det finländska gymnasiet. Endast i en liten del av gymnasierna är nätstudier vanliga. Nätstudier verkar ha stor betydelse för i synnerhet de små gymnasierna. Fast det är möjligt att studera via nätet i en stor del av gymnasierna, har eleverna ändå inte börjat uppskatta denna arbetsform.

I fråga om att studera utanför det egna gymnasiet är bristerna i jämställdhet mellan gymnasieeleverna allra störst. Gymnasierna utnyttjar inte de möjligheter som det klasslösa gymnasiet ger, att inkludera studier vid andra läroanstalter i gymnasiets examen i enlighet med den centrala principen flexibilitet och valfrihet. Gymnasierna uppmuntrar i allmänhet inte studerandena att söka sig till andra läroanstalter. I de svenska gymnasierna är möjligheterna att avlägga kurser utanför det egna gymnasiet dock något större än i de finska.

Gymnasieelevernas möjligheter att göra sig förtrodda med arbetsliv och entreprenörskap har förbättrats. Fast det i en stor del av gymnasierna är möjligt att bekanta sig med arbetslivet är eleverna själva inte intresserade eller också lyckas det inte i praktiken. Samarbetet med det omgivande samhället behöver fortfarande utvecklas.

Generellt kan man säga att pedagogiken i de finska och de svenska gymnasierna är identisk. De skillnader som framkommit är ytterst små och har ingen praktisk betydelse. Finska och svenska gymnasieelever kan anses jämställda i fråga om undervisningens kvalitet.

7

Utvecklingsförslag

Utvärderingsgruppen har sammanfattat de viktigaste utvecklingsförslagen i sex punkter.

1. Systemet med studiehandledning i gymnasiet bör förnyas som en koordinerad helhet. Resurserna för den personliga handledningen bör i någon mån ökas, men viktigare än detta är att analysera handledningsbehoven. Det är viktigt att bättre än nu kunna identifiera hur handledningsbehoven varierar under olika faser av gymnasiestudierna och att utveckla verktyg med vilkas hjälp man effektivt och ekonomiskt kan svara på behoven. Här gäller det att fördomsfritt utnyttja de möjligheter tekniken ger samt samarbeta om handledningstjänster med olika förvaltningssektorer och andra läroanstalter. Ansvaret för handledningen och uppföljningen av den bör utsträckas till studierna efter gymnasiet. Ansvaret för handledningen bärs av hela gymnasiet.

2. Nätstudiernas pedagogik och lärarnas beredskap att utnyttja olika läromiljöer i undervisningen bör utvecklas och förstärkas. Detta förutsätter också att samarbetet utökas med andra läroanstalter och med arbetslivet i syfte att utveckla pedagogiken. Detta är nödvändigt både för att vi skall kunna trygga ett utbud av gymnasiestudier på jämlika grunder och för att vi skall kunna förnya pedagogisk

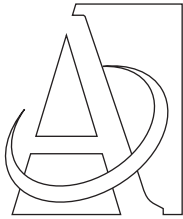
praxis i den riktning som behoven av föränderliga fortsatta studier, arbetslivet och framtidens medborgarskap visar på. Speciellt viktigt är det att förstärka lärarnas färdigheter i att utnyttja informations- och kommunikationsteknik.

3. Det centrala målet för gymnasiet allmänbildning bör vara att de unga aktiveras att delta som fullvärdiga medborgare i medborgarsamhället. Detta förutsätter att gymnasiet förnyar sin kulturella och pedagogiska praxis, så att de ungas känsla av att faktiskt delta och kunna påverka besluten i skolan förstärks. Detta betyder också att vi måste utveckla nya sätt att förstärka gemenskapen i gymnasiet och bredda den sociala interaktionen på alla nivåer. Detta kräver också att vi förnyar utvärderingspraxisen.

4. Gymnasierna behöver i sitt läroplansarbete en mer omfattande och djupare analys av behovet av kunskande i framtiden. Visionen av framtiden bör förnya också den pedagogik som utövas i vardagen genom att man allt mer öppna fönstren mot framtiden, samhällsförändringar, utvecklingen i arbetslivet och andra läroanstalter. Skolornas beredskap att förutse framtiden bör förstärkas. Det minskade intresset för gymnasiestudier bland unga i dag är en allvarlig indikator på att den allmänbildning som gymnasiet ger blivit allt snävare i relation till de behov och förväntningar de unga och hela samhället har.

5. Verksamhetsmodellen i gymnasiet bör utvecklas så att den skapar bättre förutsättningar för mer integrerade kunskapshelheter och så att studierna blir mer koncentrerade. Klasslösheten, den kursformade läroplanen och temaområdena utgör i ljuset av elevernas bedömningar en god utgångspunkt för detta. Men de möjligheter som här finns har inte ens tillnärmelsevis utnyttjats i tillräckligt hög grad. Det behövs en stark satsning på utvecklandet av den klasslösa pedagogiken och den bör anknytas till lärarutbildningen och fortbildningen. Temaområdena integreras inte för närvarande i tillräckligt hög grad i verksamheten i gymnasiet, och de integrerande effekterna på inläringen är därför svaga.

6. Man bör också åtgärda de många skolbyggnader som befinner sig i dåligt skick. Också i fråga om den fysiska studiemiljön bör de unga oberoende av studieort erbjudas jämlika studieförhållanden av tillräckligt hög kvalitet.

Referenser

- Aalto, H-K., Ahokas, I. & Kuosa, T. 2008. Yleissivistys ja osaaminen työelämässä 2030 – menestyksen eväät tulevaisuudessa. Turun yliopisto. Tulevaisuuden tutkimuskeskus. Tutu-julkaisuja 1.
- Atjonen, P., Halinen, I., Hämäläinen, S., Korkeakoski, E., Knubb-Manninen, G., Kupari, P., Mehtäläinen, J., Risku, A-M., Salonen, M. & Wikman, T. 2008. Tavoitteista vuoro-vaikutukseen. Perusopetuspedagogiikan arviointi. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 30.
- Grunderna för gymnasiet läroplan. 2003. Utbildningsstyrelsen. Gymnasielagen 21.8.1998/629.
- Knubb-Manninen, G. (red.) 2008. Från mål till interaktion. Skolpedagogiken i Svenskfinland och övriga Finland. Publikationer från Rådet för utbildningsutvärdering 33.

PUBLIKATIONER FRÅN RÅDET FÖR UTBILDNINGSPÅVÄRDERING

- 1:2004 **Koulutuksen arvioinnin uusi suunta.** Arviointiohjelma 2004–2007. 55 s. 10 e. Myös verkkoversio.
- 2:2004 **Utbildningsutvärderingens nya inriktning.** Utvärderingsprogram för perioden 2004–2007. 57 s. 10 e. Även nätversion.
- 3:2005 **New Directions in Educational Evaluation.** Evaluation Programme 2004–2007. 64 s. 10 e. Myös verkkoversio.
- 4:2005 Ståhle, B.: **Toisen asteen koulu Pohjoismaissa.** Toisen asteen koulujen pohjoismainen vertailu ”Pohjoismainen ISUSS-raportti”. 143 s. 20 e. Myös verkkoversio.
- 5:2005 Räisänen, A.: **EFQM-arviointimalli ammatillisen koulutuksen järjestäjien arvioinnin tukena.** 72 s. 20 e.
- 6:2005 Lyytinen, H.K. & Räisänen, A. (toim.): **Kehittämissuuntaa arvioinnista.** 246 s. 25 e. Myös verkkoversio.
- 7:2005 Rönnholm, H. & Räisänen, A. (toim.): **Arviointi tukee kehittymistä – miten arvioinnin kehittymistä tuetaan?** Koulutuksen järjestäjien tukeminen arviointiin liittyvissä asioissa. 37 s. 15 e. Myös verkkoversio.
- 8:2005 Korkeakoski, E. (toim.): **Koulutuksen perusturva ja oppimisen tuki perusopetuksessa.** Osaraportti 1: Arviointiraportti. 61 s. 12 e. Myös verkkoversio.
- 9:2005 Korkeakoski, E.: **Koulutuksen perusturva ja oppimisen tuki perusopetuksessa.** Osaraportti 2: Tausta ja tulokset. 156 s. 21 e. Myös verkkoversio.
- 10:2005 Korkeakoski, E. (toim.): **Koulutuksen perusturva ja oppimisen tuki perusopetuksessa.** Osaraportti 3: Syventävät artikkelit. 131 s. 20 e. Myös verkkoversio.
- 11:2005 Mehtäläinen, J.: **Erityisopetuksen tarve lukiokoulutuksessa.** 100 s. 17 e. Myös verkkoversio.
- 12:2005 Knubb-Manninen, G. (red.): **Grundtryggheten och behovet av stöd i skolan.** 60 s. 12 e. Även nätversion.
- 13:2005 Rönnholm, H. & Räisänen, A. (red.): **Utvärdering stödjer utvecklingen – hur kan utvärderingens utveckling stödjas?** Stöd till utbildningsanordnarna i frågor som gäller utvärdering. 42 s. 15 e. Även nätversion.
- 14:2006 Räisänen, A. & Rönnholm, H.: **Itsearviointi koulu yhteisöä kehittäväksi.** EFQM-arviointimalli yleissivistävässä koulutuksessa. 79 s. 20 e.
- 15:2006 Raivola, R., Heikkinen, A., Kauppi, A., Nuotio, P., Oulasvirta, L., Rinne, R., Kamppi, P. & Silvennoinen, H.: **Aikuisten opiskelumahdollisuudet ja järjestäjäverkko toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa.** 219 s. 24 e. Myös verkkoversio.
- 16:2006 Vaherva, T., Malinen, A., Moisio, A., Raivola, R., Salo, P., Kantasalmi, K., Kamppi, P. & Silvennoinen, H.: **Vapaan sivistystyön oppilaitosrakenne ja palvelukyky.** 207 s. 24 e. Myös verkkoversio.
- 17:2006 Knubb-Manninen, G. (red.): **Vuxenutbildningsfältet.** Utvärdering av fritt bildningsarbete och yrkesinriktad vuxenutbildning. 79 s. 16 e. Även nätversion.
- 18:2006 Silvennoinen, H. (toim.): **Koulutuksen arviointi verkostoituu.** 86 s. 16 e. Myös verkkoversio.
- 19:2006 Räisänen, A. & Silvennoinen, H.: **Virtaa vertaisten verkosta.** Ammatillisten erikoisoppilaitosten laadunhallinta. 59 s. 12 e.
- 20:2006 Tynjälä, P., Räisänen, A., Määttä, V., Pesonen, K., Kauppi, A., Lempinen, P., Ede, R., Altonen, M. & Hietala, R.: **Työpaikalla tapahtuva oppiminen ammatillisessa peruskoulutuksessa.** Arviointiraportti. 254 s. 30 e. Myös verkkoversio.
- 21:2006 Räisänen, A. (toim.): **Työpaikalla tapahtuva oppiminen ammatillisessa peruskoulutuksessa.** Tiivistelmä. 39 s. 15 e. Myös verkkoversio.
- 22:2006 Räisänen, A. (red.): **Inlärnning på arbetsplatsen inom grundläggande yrkesutbildning.** Sammandrag. 37 s. 15 e. Även nätversion.
- 23:2007 Mäensivu, K., Mäenpää, H., Määttä, M., Volanen, M.V., Knubb-Manninen, G. & Mehtäläinen, J. & Räisänen, A.: **Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteistyö opetuksen järjestämisessä.** 156 s. 25 e. Myös verkkoversio. Svensk sammanfattning.
- 24:2007 Räisänen, A. & Hietala, R. (toim.): **ESR-rahoitus ja työssäoppimisen järjestäminen.** Arviointiraportti. 109 s. 20 e. Myös verkkoversio.

- 25:2007 Vaherva, T., Malinen, A., Moisio, A., Raivola, R., Salo, P., Kuusipalo, P., Silvennoinen, H. & Vaahtera, K.: **Vapaan sivistystyön vaikuttavuus ja suuntaviivaopinnot**. 189 s. 23 e. Myös verkkoversio. Svensk sammanfattning.
- 26:2007 Raivola, R., Heikkinen, A., Kauppi, A., Nuotio, P., Oulasvirta, L., Rinne, R., Knubb-Manninen, G., Silvennoinen, H. & Vaahtera, K.: **Aikuisten näyttötutkintojärjestelmän toimitus**. 323 s. 30 e. Myös verkkoversio. Svensk sammanfattning.
- 27:2007 Räisänen, A. & Hietala, R. (toim.): **Yhteisiin pöytiin**. Ammatillisen koulutuksen aluekehitysvaikutukset. Arviointiraportti. 319 s. 30 e. Myös verkkoversio.
- 28:2007 Räisänen, A. (toim.): **Yhteisiin pöytiin**. Ammatillisen koulutuksen aluekehitysvaikutukset. Tiivistelmä. 36 s. 15 e. Myös verkkoversio.
- 29:2008 Räisänen, A. (red.): **Till gemensamma bord**. Yrkesutbildningens regionaleffekter. Sammandrag. 36 s. 15 e. Även nätversion.
- 30:2008 Atjonen, P., Halinen, I., Hämäläinen, S., Korkeakoski, E., Knubb-Manninen, G., Kupari, P., Mehtäläinen, J., Risku A-M., Salonen, M. & Wikman, T.: **Tavoitteista vuorovaikutukseen**. Perusopetuksen pedagogiikan arviointi. 288s. 30 e. Myös verkkoversio.
- 31:2008 Korkeakoski, E. & Silvennoinen, H. (toim.): **Avaimia koulutuksen arvioinnin kehittämiseen**. 229 s. 28 e.
- 32:2008 Korkeakoski, E. **Tavoitteista vuorovaikutukseen**. Perusopetuksen pedagogiikan arvioinnin tulosten tiivistelmä ja kehittämehdotukset. 67 s. 19 e. Myös verkkoversio.
- 33:2008 Knubb-Manninen, G. (red.) **Från mål till interaktion**. Skolpedagogiken i Svenskfinland och övriga Finland. 62 s. 17 e. Även nätversion.
- 34:2008 Räisänen, A. **Koulutuksen järjestäjän opas**. Koulutuksen järjestäjä ja kansallinen arviointi. 28 s. 18 e. Myös verkkoversio.
- 36:2008 Knubb-Manninen, G. **Den nationella utvärderingens metodik**. 47 s. 19 e. Även nätversion.
- 37:2009 Räisänen, A. & Hietala, R. (toim.) **Sovitellen**. Sosiaaliset ja viestinnälliset valmiudet ammatillisessa peruskoulutuksessa. 303 s. 30 e. Myös verkkoversio.
- 38:2009 Räisänen, A. **Sovitellen**. Sosiaaliset ja viestinnälliset valmiudet ammatillisessa peruskoulutuksessa. Tiivistelmä. 55 s. 19 e. Myös verkkoversio.
- 39:2009 Räisänen, A. **Sociala och kommunikativa färdigheter i den grundläggande yrkesutbildningen**. Sammandrag. 60 s. 19 e. Även nätversion.
- 40:2009 Välijärvi, J., Huotari, N., Iivonen, P., Kulp, M., Lehtonen, T., Rönholm, H. Knubb-Manninen, G., Mehtäläinen, J. & Ohranen, S. **Lukiopedagogiikka**. 125 s. 24 e. Myös verkkoversio.
- 41:2009 Välijärvi, J., Huotari, N., Iivonen, P., Kulp, M., Lehtonen, T., Rönholm, H. Knubb-Manninen, G., Mehtäläinen, J. & Ohranen, S. **Pedagogiken i gymnasiet**. 39 s. 17 e. Även nätversion.

Beställningar och förfrågningar:

Sekretariatet för utbildningsutvärdering
 PB 35, 40014 Jyväskylän universitet
 tel. (014) 260 3220
 fax (014) 260 3241
 ktl-asiakaspalvelu@ctl.jyu.fi
 www.edev.fi

En del av publikationerna kan också läsas på internet:

www.edev.fi/portal/julkaisu

Rådet för
utbildningsutvärdering

I denna rapport redovisas resultatet av en nationell utvärdering av pedagogiken i gymnasiet. Tyngdpunkten i redovisningen ligger på de nationella resultaten av en enkät till gymnasieeleverna om undervisningen och verksamhetskulturen i gymnasiet. De svenskspråkiga gymnasieelevernas svar avviker inte i någon avgörande grad från de finskspråkigas. I redovisningen fokuseras även de utvärderande slutsatser som utvärderingsgruppen dragit dels på basen av enkäten och åtta skolbesök, dels på basen av tidigare utvärdering och forskning. Till slut presenteras utvärderingsgruppens utvecklingsförslag. En något utförligare rapport har utkommit på finska.

Omslag: Martti Minkkinen